

EKİM AYI FİYAT GELİŐMELERİ

5 Kasım 2024

Özet

Tüketici fiyatları ekim ayında yüzde 2,88 oranında artmış, yıllık enflasyon 0,80 puan düşüşle yüzde 48,58 olmuştur. Yıllık enflasyon, gıda ve temel mallar gruplarında yükselirken diğer ana gruplarda gerilemiştir. Ekim ayında enflasyon kompozisyonu dikkat edilmesi gereken bir unsur olarak öne çıkmaktadır. Bu dönemde geçici arz koşullarına bağlı ve para politikasının görece etki alanı dışında olan işlenmemiş gıda fiyatları, taze meyve ve sebze grubu kaynaklı olarak güçlü bir artış kaydetmiştir. Nitekim, taze-meyve sebze dışı gıda enflasyonu aylık yüzde 1,29 ile daha düşük seyretmiştir. Para politikasının etkilerinin daha çok hissedildiği temel mal ve talebe duyarlı bazı hizmet kalemlerinde ise daha ılımlı bir görünüm söz konusudur. Bu açıdan manşet enflasyon düzeyi kompozisyondaki bu düzelmeyi tam olarak göstermemekte, diğer taraftan ana eğilim göstergeleri daha net bir görünüm sunmaktadır. Temel mal grubu aylık fiyat artışı mevsimsel etkilerin gözlendiği giyim ve ayakkabı alt grubuna bağlı olarak bir önceki aya kıyasla yükselirken diğer alt grupların aylık enflasyon oranları yavaşlamıştır. Nitekim, mevsim etkilerinden arındırıldığında temel mal enflasyonunun eylül ayına kıyasla gerilediği gözlenmiştir. Bu dönemde mevsimsellikten arındırılmış hizmet fiyatlarında da aylık artış yavaşlamıştır. Bu gelişmede, zayıflama kaydeden kira ile lokanta-otel gruplarının yanı sıra, eğitim kaynaklı görece fiyat uyarlamasının tamamlanmasının da etkisiyle diğer hizmetler grubu öne çıkmıştır. Üretici fiyatları aylık artışı ılımlı seyrini korurken, yıllık üretici enflasyonu gerileme eğilimini sürdürmüştür. Bu görünüm altında, mevsimsellikten arındırılmış verilerle ana eğilim göstergelerinde yavaşlama kaydedilmiştir.

Bu rapor, fiyat istatistiklerinin Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından yayımlanmasını izleyen iş günü içinde yayımlanmakta ve TCMB'nin bir önceki ayın enflasyon rakamlarına ilişkin ilk görüşlerini ifade etmekte olup, resmi fiyat istatistiklerinin açıklanması ile Para Politikası Kurulu toplantısı arasında geçen süre zarfında aylık enflasyon gelişmelerinin kamuoyu tarafından daha sağlıklı biçimde yorumlanmasına katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

Değerlendirmeler

Ekim ayında tüketici fiyatları yüzde 2,88 oranında yükselmiş ve yıllık enflasyon 0,80 puan azalarak yüzde 48,58 olmuştur (Grafik 1). Mevsimsel etkilerden arındırılmış tüketici fiyat artışı bir önceki aya kıyasla gerilemiştir (Grafik 2). B endeksinin yıllık değişim oranı 1,13 puan azalarak yüzde 47,10 olurken C endeksinin yıllık değişim oranı 1,35 puan düşüşle yüzde 47,75 olarak gerçekleşmiştir (Tablo 1).

Yıllık tüketici enflasyonuna katkılar incelendiğinde, bu dönemde hizmet, enerji ve alkol-tütün-altın gruplarının katkıları sırasıyla 0,90, 0,36 ve 0,07 puan düşerken, gıda ve temel mal gruplarının katkıları sırasıyla 0,30 ve 0,23 puan artmıştır.

Mevsimsellikten arındırılmış verilerde, aylık artışlar bir önceki aya kıyasla C'de daha belirgin olmak üzere B ve C göstergelerinde yavaşlama kaydetmiştir (Grafik 3). Fiyat artışları, B endeksini oluşturan gruplardan hizmet ve temel mallarda gerilerken, işlenmiş gıdada yükseliş göstermiştir (Grafik 4). TCMB bünyesinde takip edilen göstergeler bir bütün olarak incelendiğinde, ekim ayında enflasyonun ana eğiliminin yavaşladığı değerlendirilmiştir (Grafik 5 ve 6).

Hizmet fiyatları ekim ayında yüzde 1,95 oranında artmış, grup yıllık enflasyonu 3,14 puan azalarak yüzde 69,78 düzeyinde gerçekleşmiştir. Yıllık enflasyon ulaştırma ve kirada daha belirgin olmak üzere tüm alt gruplarda gerilemiştir (Grafik 7). Üçüncü çeyrekte yüzde 4-5 bandında artışlar kaydeden hizmet grubu fiyatlarının ekim ayında mevsimsel unsurların da etkisiyle yavaşlaması dikkat çekmiştir. Bu gelişmede ulaştırma, eğitim, kira ve lokanta-otel alt grupları belirleyici olmuştur. Ekim ayında ulaştırma hizmetleri fiyatları havayolu ve karayolu ile şehirlerarası taşımacılık alt kalemlerine bağlı olarak yüzde 2,04 oranında düşmüştür. Diğer hizmetler grubu enflasyonu, eğitim kaynaklı etkilerin tamamlanmasının da etkisiyle bir önceki aya kıyasla zayıflamıştır. Kira aylık enflasyonu ekim ayında sözleşme yenileme oranındaki düşüşün yanı sıra sözleşmelerde referans olarak kullanılan artış oranının da gerilemesiyle yavaşlama göstermiştir. Bu dönemde konaklama grubundaki fiyat düşüşünün de desteğiyle lokanta-otel grubu aylık enflasyonu (yüzde 1,44) güç kaybetmiştir.

Ekim ayında, temel mal grubu yıllık enflasyonu 0,19 puan yükselerek yüzde 28,45 olmuştur (Grafik 8). Aylık enflasyon giyim ve ayakkabı grubunda bir önceki aya kıyasla güçlenirken, diğer alt gruplarda yavaşlamıştır. Dayanıklı mallarda aylık fiyat artışı yüzde 0,70 oranı ile düşük seyretse de alt kırılım bazında farklılaşan bir görünüm sergilemiştir. Bu dönemde mobilya, tüketici elektroniği ve beyaz eşya kalemlerinde fiyat artışları izlenirken, otomobillerdeki düşüş olumsuz bir görünümün önüne geçmiştir. Yeni sezona geçişle birlikte giyim ve ayakkabı fiyatları yüzde 14,60 oranında yükselmiş, alt grup yıllık enflasyonu 0,70 puan artışla yüzde 30,63 olarak gerçekleşmiştir. Diğer temel mallar alt grubunda ilaç referans euro kurundaki güncellenmenin etkileri hissedilse de fiyatlar yüzde 1,24 artışla bir önceki aya kıyasla bir miktar yavaşlamıştır.

Enerji fiyatları ekim ayında yüzde 1,35 oranında artmış, grup yıllık enflasyonu 3,57 puan düşerek yüzde 59,37 olmuştur (Grafik 9). Uluslararası enerji fiyatlarındaki gelişmelerin de etkisiyle katı yakıt, akaryakıt ve tüp gaz fiyatları sırasıyla aylık bazda yüzde 6,00, yüzde 1,84 ve yüzde 1,77 oranında artmıştır.

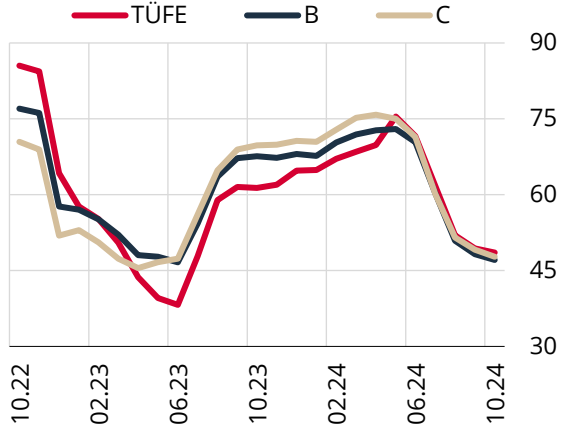
Ekim ayında tüketici enflasyonu üzerinde gıda fiyatlarının etkisi öne çıkmıştır. Gıda ve alkolsüz içecekler grubu fiyatları bu dönemde yüzde 4,33 oranında artmış, yıllık enflasyon 1,56 puan yükselerek yüzde 45,28 olmuştur (Grafik 9). Yıllık enflasyon işlenmemiş gıda grubunda 3,71 puan yükselerek yüzde 47,05 oranında gerçekleşirken, işlenmiş gıda grubunda 0,33 puan gerileyerek yüzde 43,72 olmuştur (Grafik 10). Ekim ayında işlenmemiş gıda fiyatları (yüzde 6,75), taze meyve ve sebze (yüzde 19,20) kaynaklı olarak yüksek bir artış göstermiştir. İşlenmiş gıda fiyatları yüzde 2,22 artış ile bir önceki aya kıyasla hızlanırken, tahıl fiyatlarının sürüklediği ekmek-tahıllar grubu yüzde 3,05 oranındaki fiyat artışıyla öne çıkmıştır. Ekim ayında yüzde 1,83 oranında artan diğer işlenmiş gıdada ise ayçiçek yağı ile çay-kahve alt kalemleri etkili olmuştur.

Yurt içi üretici fiyatları ekim ayında yüzde 1,29 oranında artmış, yıllık enflasyon 0,85 puan düşerek yüzde 32,24'e gerilemiştir (Grafik 11 ve Tablo 2). Bu dönemde ana sanayi grupları itibarıyla, dayanıklı tüketim malı grubundaki fiyat artışı yüzde 2,82 olurken, sermaye malı (yüzde 0,67) ve enerji (yüzde -0,56) manşet oranı sınırlayan gruplar olarak öne çıkmıştır (Grafik 12). Sektörler bazında incelendiğinde, diğer mamul eşyalar, temel eczacılık ürünleri, metal cevherleri, içecekler, mobilya, deri ve ilgili ürünler ile giyim eşyası fiyat artışları ile öne çıkan alt gruplar olmuştur.

Grafik ve Tablolar

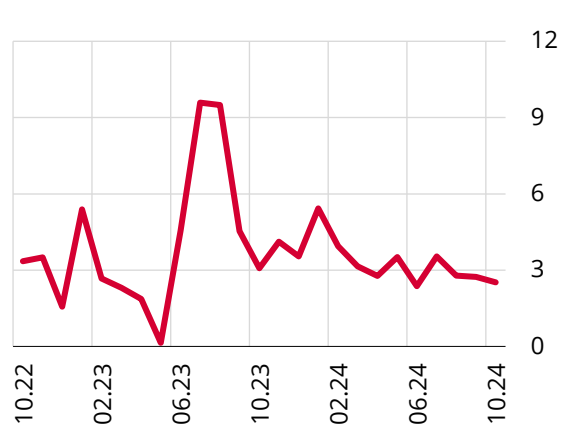
Grafik 1: TÜFE, B ve C

(Yıllık % Değişim)

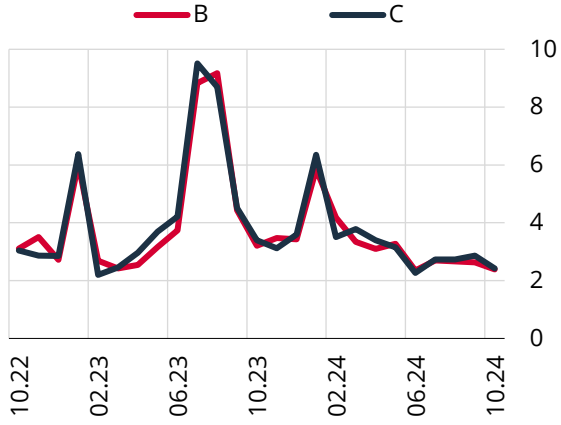
Grafik 2: TÜFE

(Mev. Ar., Aylık % Değişim)

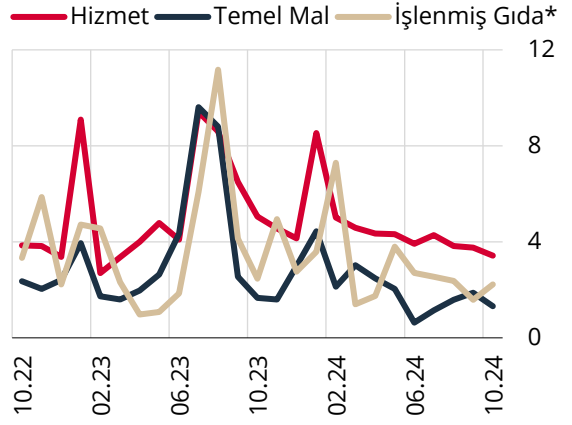
Grafik 3: B ve C Endeksi

(Mev. Ar., Aylık % Değişim)

Grafik 4: B Endeksinin Ana Bileşenleri

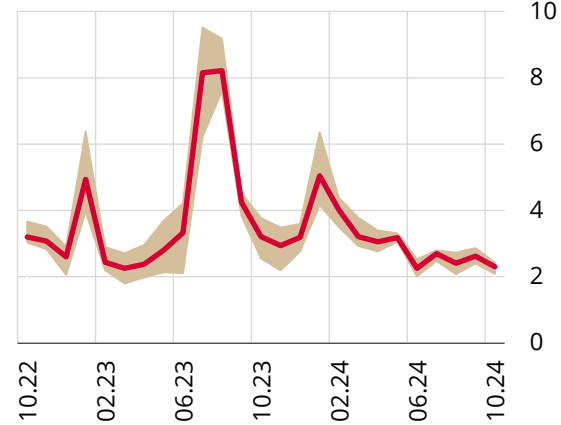
(Mev. Ar., Aylık % Değişim)

* İşlenmiş gıda grubunda istatistiksel olarak anlamlı bir mevsimsel etki bulunamadığı için, ilgili veri grafikte mevsimsel etkilerden arındırılmadan sunulmuştur.

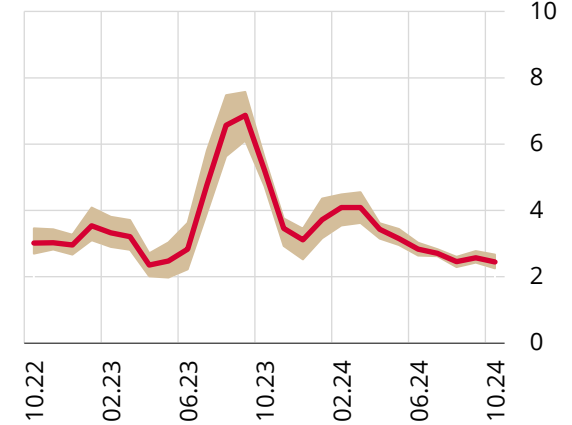
Grafik 5: Ana Eğilim Göstergeleri**

(Mev. Ar., Aylık % Değişim)

Grafik 6: Ana Eğilim Göstergeleri**

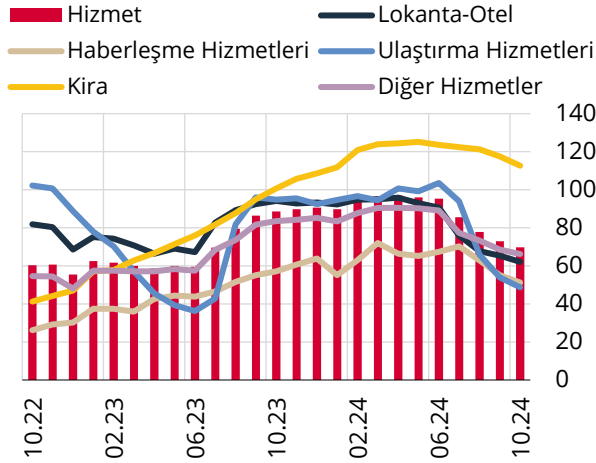
(Mev. Ar., Aylık % Değişim, 3 Aylık Ortalama)

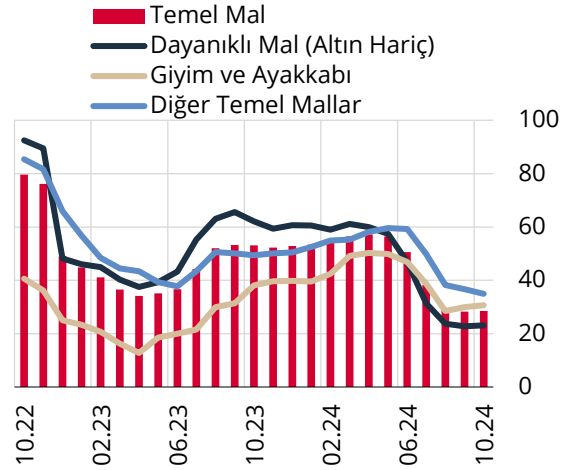
** Mevsimsellikten arındırılmış B, C, SATRIM, Medyan, oynak kalemleri dışlayan, dinamik faktör modeli olmak üzere 6 farklı göstergenin ortalamasıdır. Taralı alan maksimum ve minimum aralığını göstermektedir.

Grafik 7: Hizmetler

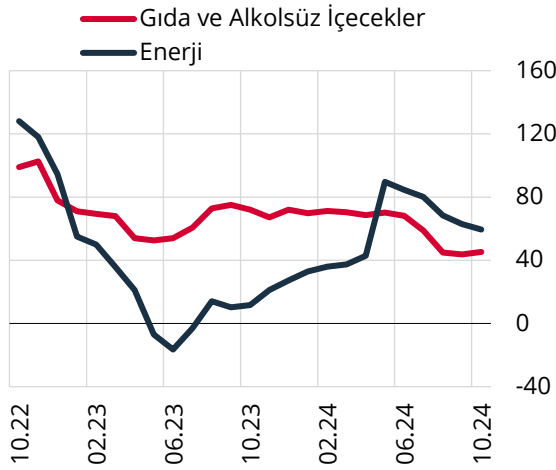
(Yıllık % Değişim)

Grafik 8: Temel Mallar

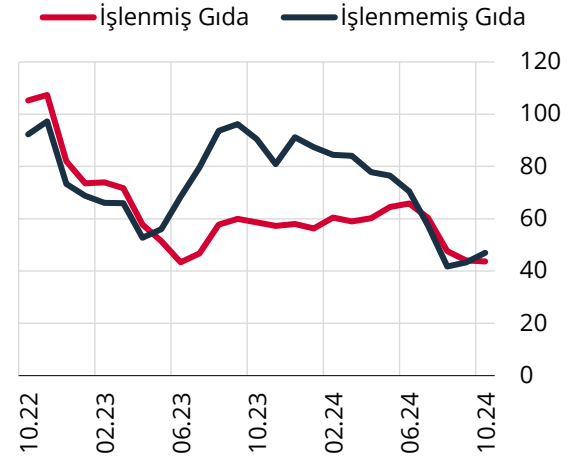
(Yıllık % Değişim)

Grafik 9: Gıda ve Enerji

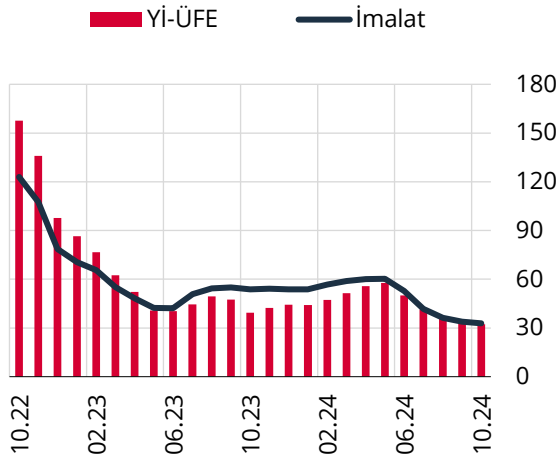
(Yıllık % Değişim)

Grafik 10: İşlenmiş ve İşlenmemiş Gıda

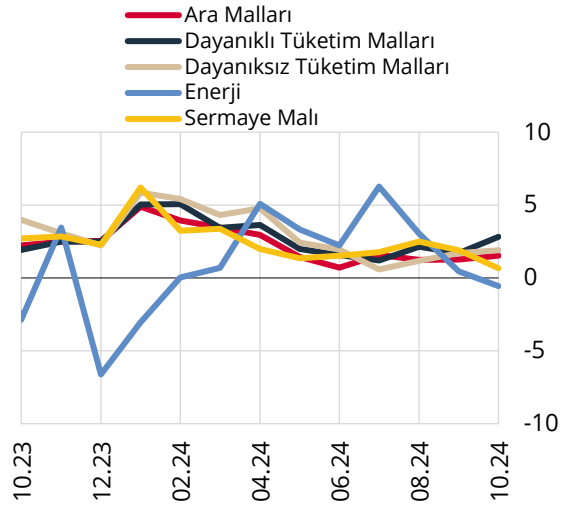
(Yıllık % Değişim)

Grafik 11: Yi-ÜFE ve İmalat

(Yıllık % Değişim)

Grafik 12: Yi-ÜFE Ana Sanayi Grupları

(Aylık % Değişim)

Tablo 1: TÜFE ve Alt Kalemler (% Değişim)

	Aylık		Yıllık	
	Eki.24	Eki.23	Eki.24	Eki.23
TÜFE	2,88	3,43	48,58	61,36
1. Mallar	3,33	3,26	40,36	51,53
Enerji	1,35	3,62	59,37	11,60
Gıda ve Alkolsüz İçecekler	4,33	3,20	45,28	71,99
İşlenmemiş Gıda	6,75	4,06	47,05	90,40
Taze Meyve-Sebze	19,20	0,38	57,58	77,75
Diğer İşlenmemiş	-0,41	6,28	40,63	98,26
İşlenmiş Gıda	2,22	2,46	43,72	58,61
Ekmek ve Tahıllar	3,05	1,39	45,16	58,31
Diğer İşlenmiş	1,83	3,01	43,10	58,85
Enerji ve Gıda Dışı Mallar	3,30	3,19	31,14	54,29
Temel Mallar	3,77	3,61	28,45	53,05
Dayanıklı Mallar (Altın Hariç)	0,70	0,43	23,10	62,15
Giyim ve Ayakkabı (*)	14,60	13,98	30,63	38,10
Diğer Temel Mallar	1,24	2,50	34,93	49,42
Alkollü İçecekler ve Tütün	-0,04	0,09	52,15	61,97
Altın	2,68	2,03	47,47	69,49
2. Hizmetler	1,95	3,83	69,78	88,65
Kira	5,50	7,91	112,59	100,67
Lokanta ve Oteller	1,44	3,51	62,09	94,12
Ulaştırma Hizmetleri	-2,04	1,37	48,73	94,82
Haberleşme Hizmetleri	1,50	4,08	51,23	57,19
Diğer Hizmetler	1,52	2,90	66,23	83,58
3. Temel Göstergeler				
B - İşlenmemiş Gıda Ürünleri, Enerji, Alkollü İçkiler ve Tütün ile Altın Hariç TÜFE	2,69	3,48	47,10	67,61
C - Enerji, Gıda ve Alkolsüz İçecekler, Alkollü İçkiler ile Tütün Ürünleri ve Altın Hariç TÜFE	2,79	3,72	47,75	69,76
D - İşlenmemiş Gıda, Alkollü İçecekler ve Tütün Ürünleri Hariç TÜFE	2,51	3,49	48,62	57,71
F - Yönetilen-Yönlendirilen Fiyatlar Hariç TÜFE	3,16	3,35	45,82	68,72

Kaynak: TÜİK.

* Giyim hizmetlerini içermemekte olup, sadece malları kapsamaktadır.

Tablo 2: Yİ-ÜFE ve Alt Kalemler (% Değişim)

	Ağırlık (%)	Ekim 2024		Ekim 2023	
		Aylık	Yıllık	Aylık	Yıllık
Yİ-ÜFE	100	1,29	32,24	1,94	39,39
Madencilik	3,66	0,85	40,11	3,36	69,21
İmalat	86,45	1,61	32,85	2,32	53,74
Petrol Ürünleri Hariç İmalat	82,76	1,57	34,90	2,73	54,20
Petrol ve Ana Metal Ürünleri Hariç İmalat	73,88	1,49	35,97	2,90	56,38
Elektrik, Gaz Üretimi ve Dağıtımı	9,28	-1,56	20,47	-4,38	-40,19
Su Temini	0,61	1,55	43,19	5,46	72,72
Ana Sanayi Kollarına Göre Yİ-ÜFE					
Ara Mali		1,52	31,79	2,22	45,58
Dayanıklı Tüketim Malları		2,82	39,17	1,93	61,37
Dayanıklı Tüketim Malları (Mücevherat Hariç)		2,20	35,60	1,84	62,98
Dayanısız Tüketim Malları		1,90	41,48	3,99	67,47
Sermaye Mali		0,67	33,84	2,70	65,19
Enerji		-0,56	14,54	-2,86	-12,91

Kaynak: TÜİK.